

«Το στοίχημα της αύξησης του κατώτατου μισθού: μύθοι & πραγματικότητα»

Δρ. Ιωάννης Καπλάνης

Μέλος της Επιτροπής Ανεξαρτήτων Εμπειρογνομόνων
για τον Κατώτατο Μισθό &

Εν. Διδάσκων Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και
Πολιτικών Επιστημών

Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ΈΝΑ

9 Απριλίου 2019

Περιεχόμενα

- Διαδικασία ορισμού ορίου κατώτατου μισθού
- Ελληνική Βιβλιογραφία ΚΜ
- Ερευνητική μελέτη & διαδικασία
- Πόρισμα Επιτροπής Εμπειρογνωμόνων

Προσαρμογή Κατώτατου Μισθού & Διαβούλευση

Διαδικασία προσαρμογής ΚΜ

ν. 4172/2013

ΚΕΠΕ, φορείς, 5-μελης επιτροπή εμπειρογνομένων

Διαβούλευση:

- A) συστηματική καταγραφή των προτάσεων των φορέων
- B) τεκμηρίωση της κατάστασης της οικονομίας & αγοράς εργασίας
- Γ) πρόταση σχετικά με δυνατότητες προσαρμογής του ΚΜ

Σχέδιο πορίσματος επιτροπής & πρόταση:

Προσαρμογής του νομοθετημένου κατώτατου μισθού και ημερομισθίου

- Λαμβάνοντας υπόψη:
 - την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας
 - τις προοπτικές για την ανάπτυξη, ιδιαιτέρως: παραγωγικότητα, απασχόληση, ανεργία, μισθούς, τιμές, ανταγωνιστικότητα

Οικονομικές επιπτώσεις ΚΜ (1)

Η αύξηση στο συνολικό κόστος εργασίας λόγω αύξησης του ΚΜ είναι συνήθως αρκετά μικρότερη από το μέγεθος της μισθολογικής αύξησης

- Υψηλότερος ΚΜ → μείωση του κόστους εργασίας μέσω:
 - κίνητρα παραγωγικότητας για εργαζομένους,
 - μείωση απουσιών,
 - μείωση ποσοστών εναλλαγής του εργατικού δυναμικού
- Οι υψηλότερες αμοιβές οδηγούν ενδεχομένως σε αύξηση της παραγωγικότητας και σε μείωση της ανάγκης επιτήρησης του προσωπικού (Georgiadis, 2013).
- Ένα μέρος της αύξησης του κόστους μπορεί να μετακυλισθεί στις τιμές των προϊόντων.

Οικονομικές επιπτώσεις ΚΜ (2)

Η αύξηση στο συνολικό κόστος εργασίας λόγω αύξησης του ΚΜ είναι συνήθως αρκετά μικρότερη από το μέγεθος της μισθολογικής αύξησης.

- Η ζήτηση προϊόντων μπορεί να αυξηθεί λόγω του υψηλότερου εισοδήματος των εργαζόμενων που αμείβονται με τον ΚΜ (Manning, 2016).
- Οποιαδήποτε αύξηση στο κόστος της επιχείρησης απορροφάτε από χαμηλότερα κέρδη, καθώς οι επιχειρήσεις που απασχολούν χαμηλόμισθους εργαζόμενους έχουν συνήθως υψηλή κερδοφορία λόγω του ότι λειτουργούν σε αγορές προϊόντος με ατελή ανταγωνισμό (Draca et al., 2011).
- Έλλειψη συνθηκών τέλει ανταγωνισμού στις αγορές εργασίας

Ελληνική Βιβλιογραφία (1)

Fotoniata και Moutos (2010)

- Μάκρο ανάλυση του ΚΜ στην Ελλάδα, με στατιστικά στοιχεία έως και το 2009
- Στο κομμάτι της απασχόλησης, αποτελεί γενική παραδοχή ότι ο ΚΜ δεν επέφερε κάποια αρνητική επίδραση.

Gianakopoulos και Laliotis (2018)

Τον πρώτο χρόνο μετά τη νομοθετική αλλαγή

- αύξηση κατά 4,8% στις διαπραγματεύσεις σε εταιρικό επίπεδο
- πτώση κατά 12% στο «ελάχιστο επίπεδο των μισθών» (wage floor) σε σχέση με αυτές που δεν συμμετείχαν.
- θετική επίδραση στην απασχόληση.

Karakitsios (2016)

- θετική επίδραση της εισαγωγής του υποκατώτατου μισθού στην απασχόληση των νέων.

Ελληνική Βιβλιογραφία (2)

Yannelis (2014)

Εισαγωγή υποκατώτατου μισθού

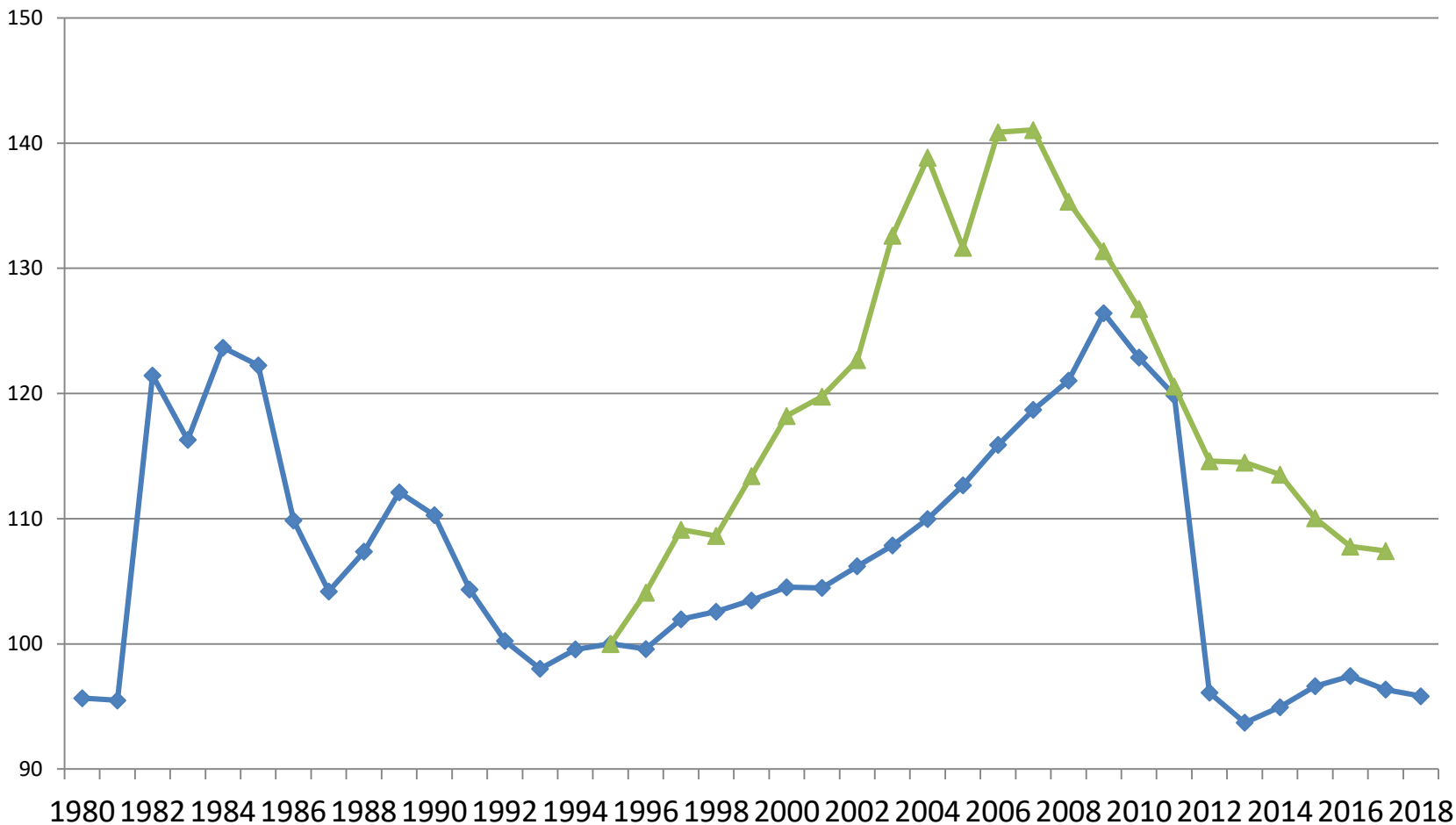
- υποκατάσταση των μεγαλύτερων ηλικιακά εργαζόμενων από νεότερους,
- μειωμένου ποσοστού νέων προσλήψεων για τους εργαζομένους με υψηλότερο ΚΜ, χωρίς να επηρεάζεται η απώλεια θέσεων εργασίας.

Kakoulidou, Konstantinou και Moutos (2018)

Εξετάζουν μεγαλύτερη χρονική περίοδο και βρίσκουν ότι η εισαγωγή υποκατώτατου μισθού:

- δεν υπήρξε στατιστικά σημαντική μεταβολή της πιθανότητας απασχόλησης για τους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα, ηλικίας 25-27 ετών έναντι των ηλικιών 22-24 ετών.
- η πιθανότητα συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό στην ομάδα των 25-27 γίνεται σημαντικά υψηλότερη (σε σχέση με την ομάδα 22-24)
- Η μείωση του ΚΜ δεν είχε σημαντικό αντίκτυπο σε τερματισμούς απασχόλησης όπως απολύσεις ή παραιτήσεις

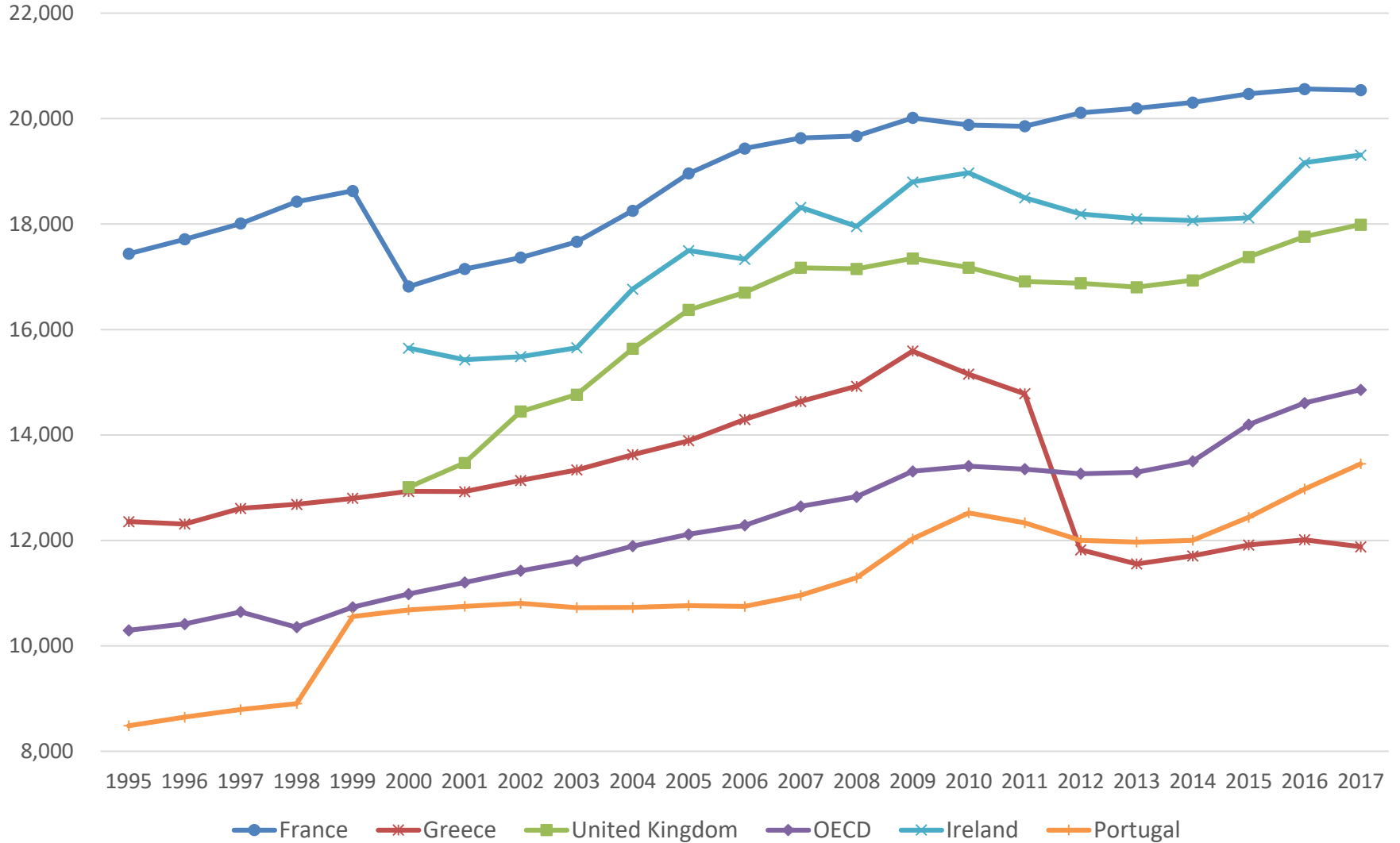
Πραγματικός ΚΜ & Παραγωγικότητα ανά Ώρα Εργασίας στον Μη-Αγροτικό Ιδιωτικό Τομέα (1995=100)

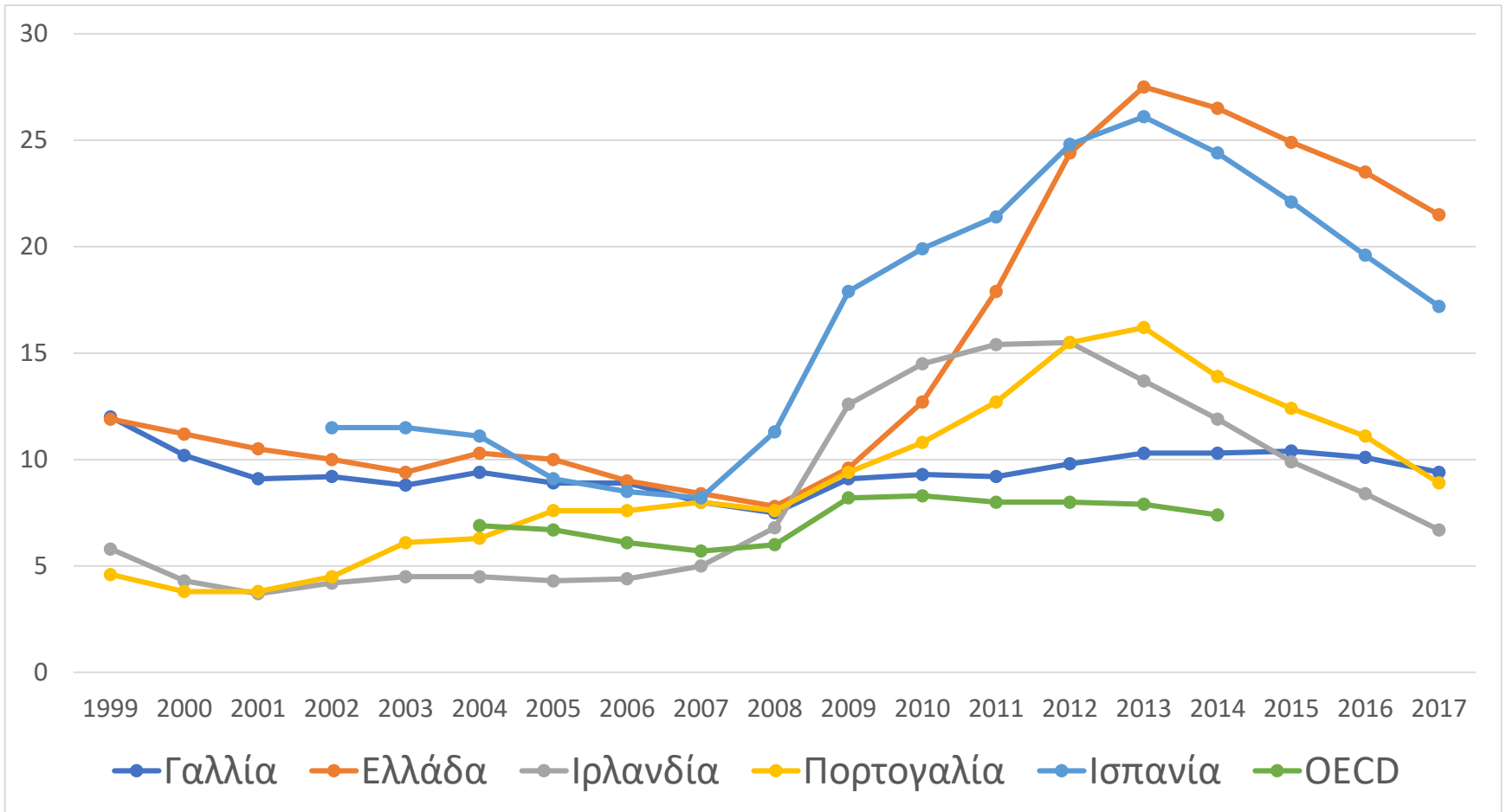
—◆— Πραγματικός Κατώτατος Μισθός (Αποπληθ. ΔΤΚ) —▲— Παραγωγικότητα ανά Ώρα Εργασίας

Πραγματικός ΚΜ

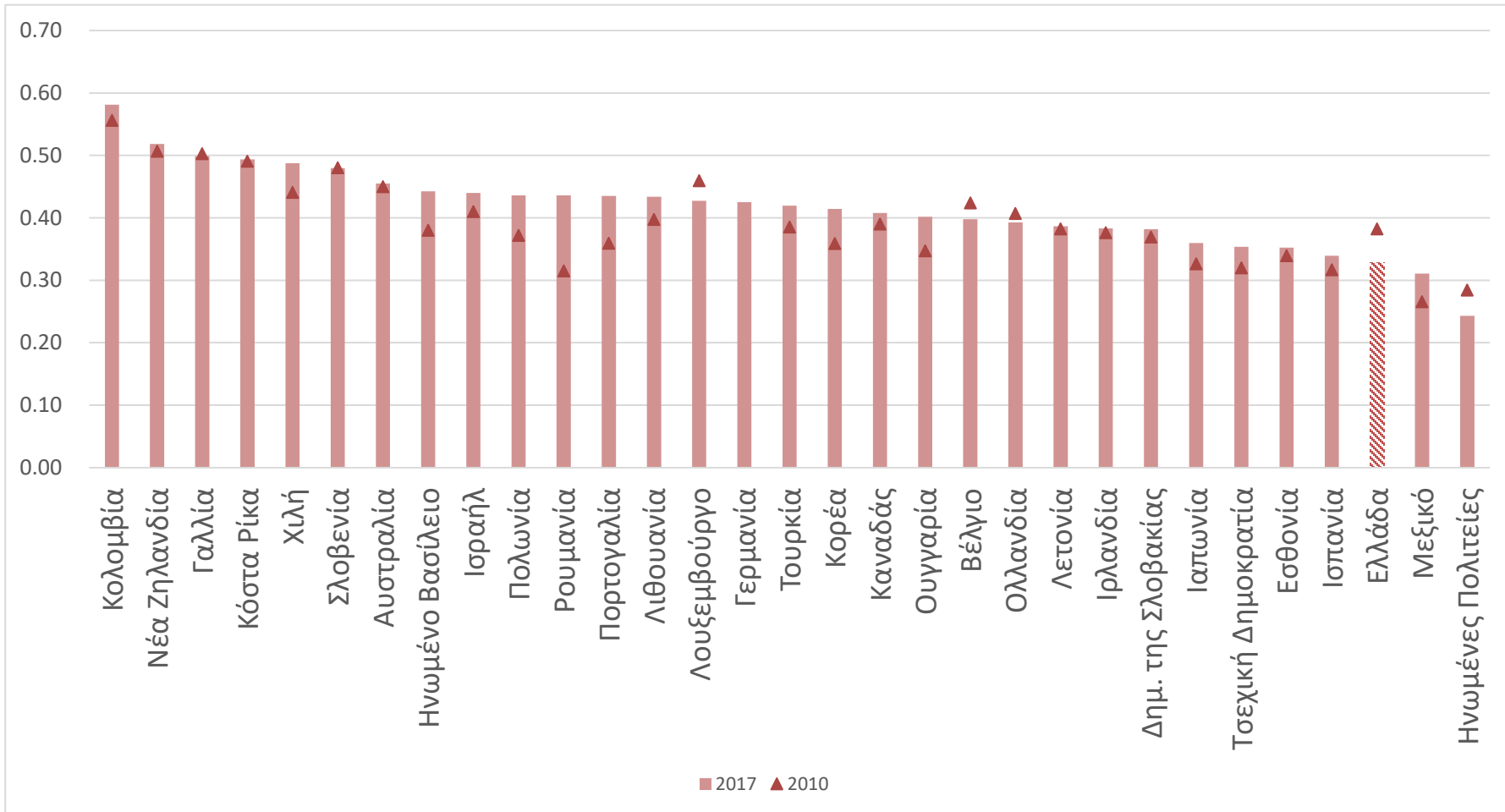
2017 USD PPPs

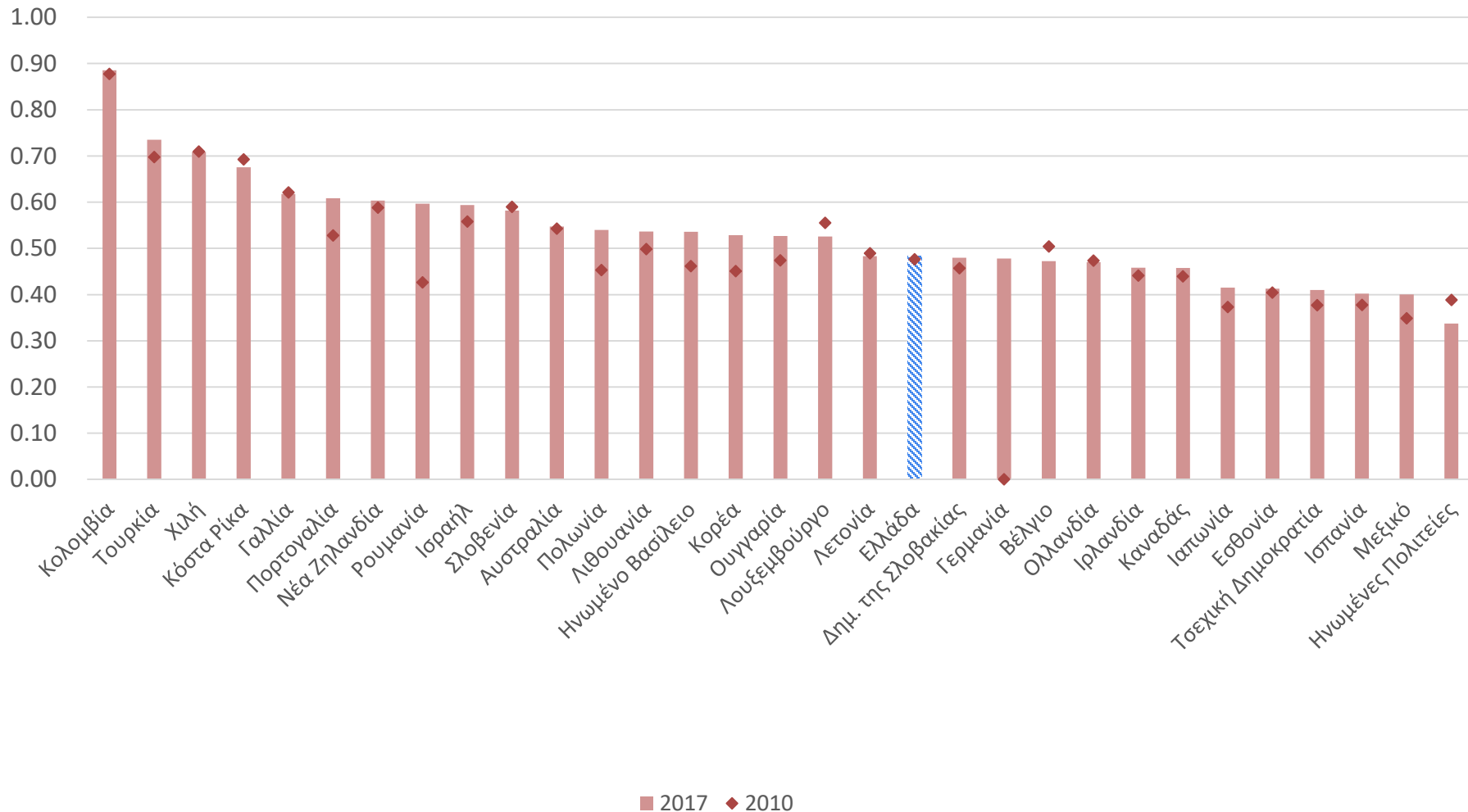
Ποσοστό ανεργίας, εργατικό δυναμικό άνω των 15 ετών

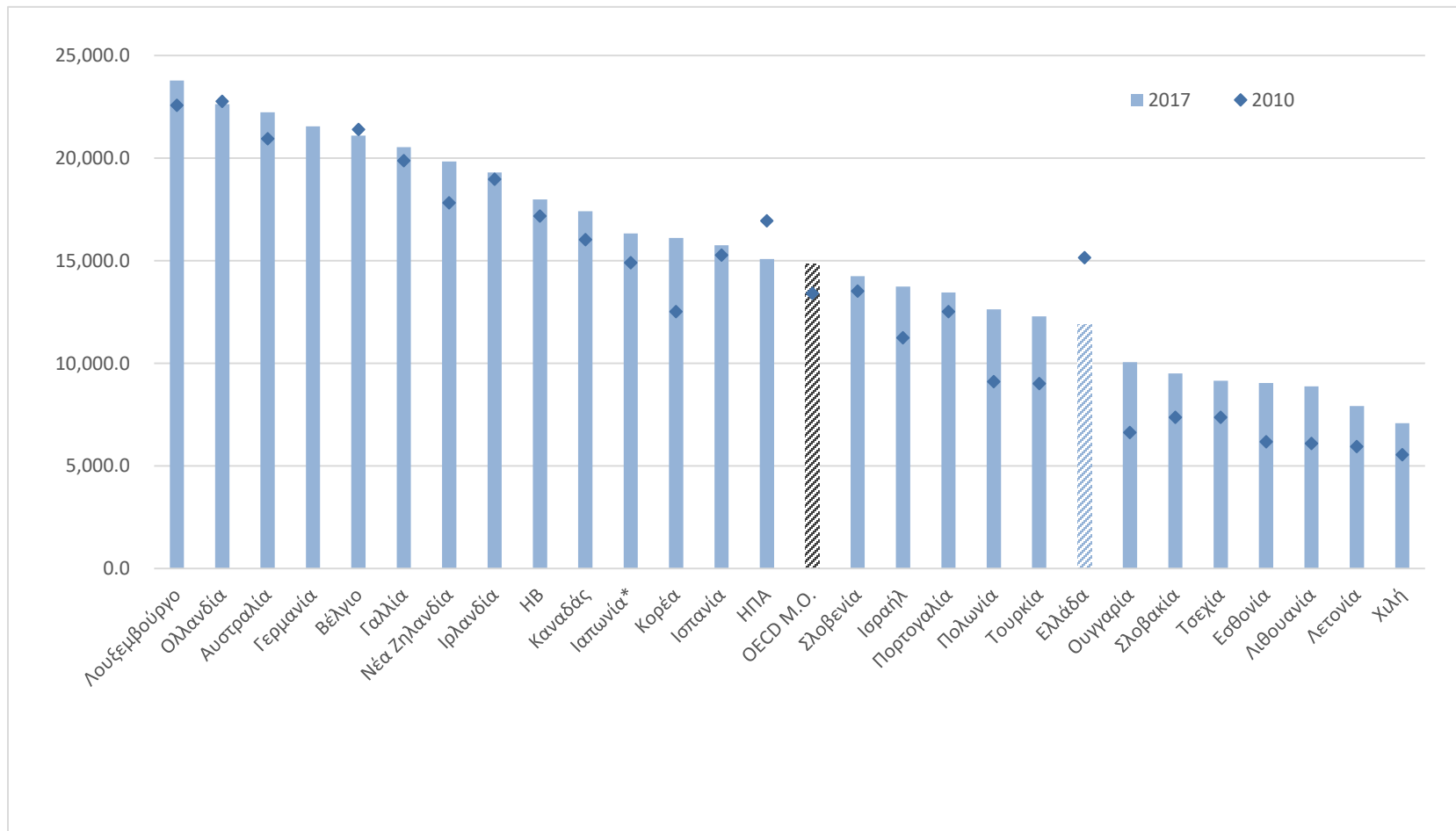
Λόγος κατώτατου μισθού προς μέσο μισθό (σύγκριση 2010 με 2017)

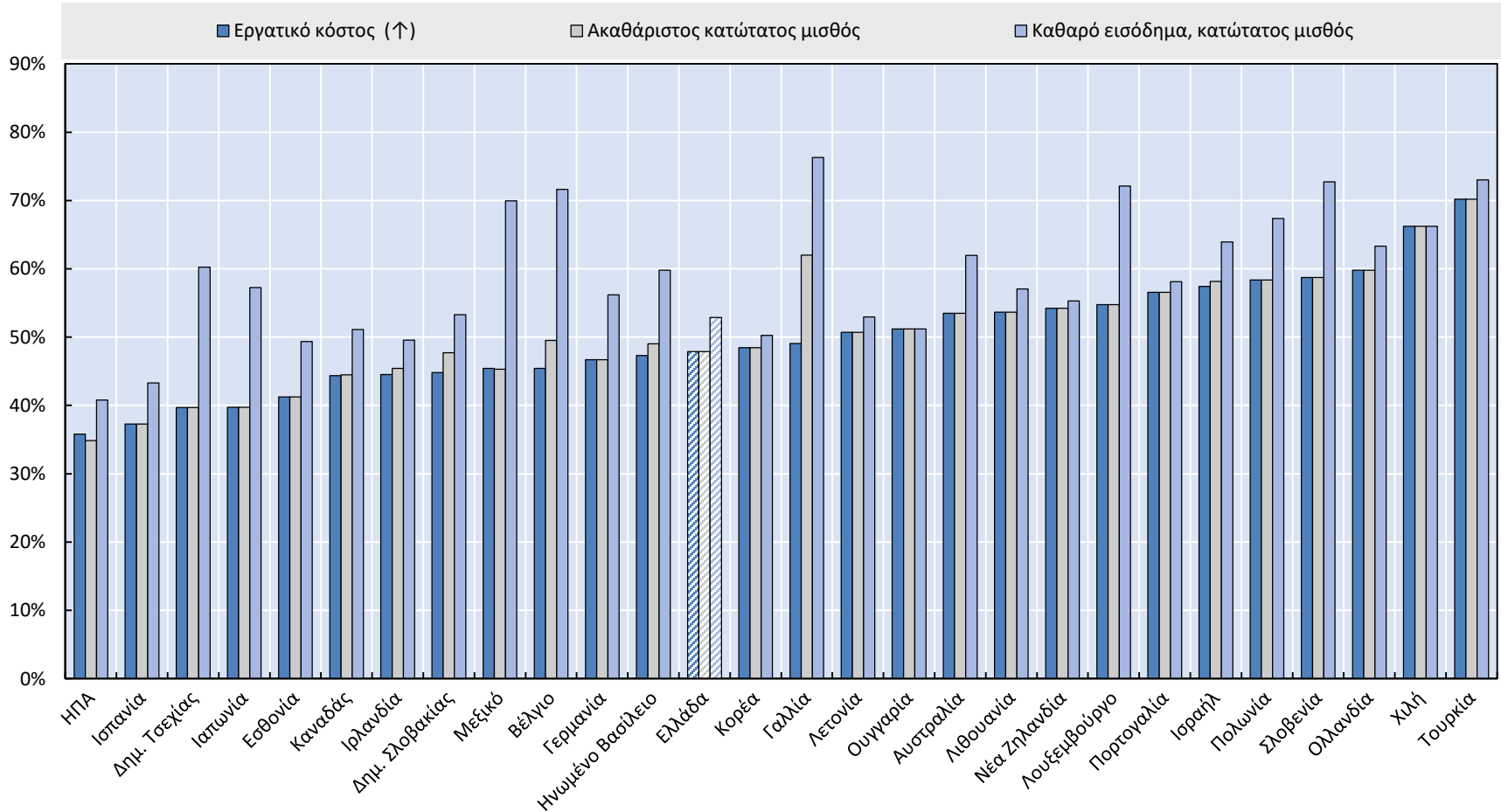
Λόγος κατώτατου μισθού προς διάμεσο μισθό, σύγκριση 2010 με 2017

Πραγματικός Ακαθάριστος Κατώτατος Μισθός (σε δολάρια ΗΠΑ ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης, σε σταθερές τιμές 2017)

Ακαθάριστος ΚΜ, καθαρό εισόδημα για αμειβόμενους με τον ΚΜ και Εργατικό κόστος 2016 σε % των αντίστοιχων διάμεσεων τιμών αντίστοιχως

Σύνοψη και πρόταση της Επιτροπής - Μακροοικονομικά στοιχεία (1)

- Επίπεδο ΚΜ στην Ελλάδα είναι χαμηλό τόσο σε ιστορικούς όσο και σε συγκριτικούς όρους:
 - σε όρους αγοραστικής δύναμης **στο ίδιο επίπεδο που ήταν το 1980** και μειωμένο κατά 4,2% σε σχέση με το 1995
- Ωστόσο, σημαντική βελτίωση κεντρικών μακρο-οικονομικών μεγεθών,
 - Αύξηση της παραγωγικότητας ανά ώρα εργασίας στον μη-αγροτικό ιδιωτικό τομέα (7,4% υψηλότερη το 2017 σε σχέση με το 1995).
 - Πλήρης ανάκτηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας (στα υψηλότερα επίπεδα από το 1996, βελτιωμένη κατά 36,1% σε σχέση με το 2009)
 - Αύξηση επενδύσεων (23% υψηλότερα το 2018 σε σχέση με το 2012), ανάκαμψη συνολικής καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών (7%), αύξηση δαπάνης για διαρκή καταναλωτικά αγαθά (9%), ανάκαμψη ΑΕΠ (2%)
 - Μείωση ανεργίας: από 26,2% το 2012 (Σεπ), σε 23,1% το 2016, & σε 18,6% το 2018 (Σεπ)

Σύνοψη και πρόταση της Επιτροπής - Μακροοικονομικά στοιχεία (2)

- Σημειώνοντας τις ιδιαιτερότητες κλάδων όπως το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, τα καταλύματα, η εστίαση, και οι μεταφορές και αποθήκευση (ένταση της φοροδιαφυγής είναι ιδιαίτερα υψηλή)
- Παρατηρώντας παράλληλα την πορεία μεγεθών που καταμετρούν την κερδοφορία και βιωσιμότητα των επιχειρήσεων:
 - Λόγος «κερδών» προς εργατικό κόστος, αυξήθηκε στη μεταποίηση από 0,99 το 2012, σε 1,62 το 2017, και ήταν σημαντικά υψηλότερος από άλλες χώρες (π.χ. στην Πορτογαλία δεν ξεπέρασε το 0,80 όλη την εξεταζόμενη περίοδο).

Σύνοψη και πρόταση της Επιτροπής – Μικροοικονομικά ευρήματα

- Αυξήσεις του ΚΜ δεν επιδρούν αρνητικά στην απασχόληση, ενώ δημιουργούν φθίνουσα διάχυση μισθολογικών αυξήσεων μέχρι τον διάμεσο μισθό της οικονομίας (Georgiadis, Kaplanis, Monastiriotis, 2018).
- Η εκτίμηση για την αύξηση του **μισθολογικού κόστους** για το σύνολο της οικονομίας (στο πιο ρεαλιστικό από τα σενάρια διάχυσης):
 - 1,88, 2,86, και 4,02%, για αυξήσεις του ΚΜ κατά 5, 10, και 15%, αντίστοιχα (Monastiriotis & Laliotis, 2018).
- Οι διαφοροποιήσεις ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας & κλάση μεγέθους επιχείρησης είναι σχετικά μικρές, π.χ. υπολογίζεται ότι για:
 - αύξηση του ΚΜ κατά 10%
 - αυξήσεις του μισθολογικού κόστους μεταξύ του 1,0% για επιχειρήσεις με περισσότερους από 50 απασχολούμενους & 4,7% για επιχειρήσεις με έως 9 απασχολούμενους
 - 1,6% στη μεταποίηση, 3,7% στο χονδρικό & λιανικό εμπόριο και 4,6% στα καταλύματα & εστίαση) (Monastiriotis & Laliotis, 2018).

Πρόταση της Επιτροπής

- Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μια **αύξηση του ΚΜ** για τους εργαζομένους με ηλικία 25 ετών και άνω **κατά ποσοστό 5 έως 10% το 2019**, με ισχύ για όλους τους εργαζομένους της χώρας χωρίς ηλικιακές διαφοροποιήσεις:
 - ✓ δεν αναμένεται να επιβραδύνει τη συντελούμενη ανάκαμψη της απασχόλησης,
 - ✓ δεν θα θέσει σε κίνδυνο την ανάκτηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας,
 - ✓ μπορεί μέσω της (μικρής) τόνωσης της ζήτησης να επηρεάσει θετικά τις επενδύσεις, οι οποίες, παρά την αυξημένη κερδοφορία, παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα,
 - ✓ μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των φορολογικών εσόδων (και των ασφαλιστικών εισφορών) μέσω μείωσης του ποσοστού της καταβαλλόμενης αμοιβής που δίνεται «στο χέρι», και έτσι να αντισταθμίσει οποιαδήποτε αναμενόμενη προσπάθεια εισφοροδιαφυγής μέσω του φαινομένου της αδήλωτης εργασίας
 - ✓ μπορεί να βοηθήσει στην αποπληρωμή των δανείων των υπερχρεωμένων νοικοκυριών, και στην αύξηση της ικανότητας χορήγησης δανείων από τις τράπεζες.

Πρόταση της Επιτροπής (2)

- **Ωστόσο:**
 - χρειάζεται να δοθεί βάρος στη **συλλογή κατάλληλων (και ικανής ποιότητας) στοιχείων** για την πραγματοποίηση μελετών επιπτώσεων της αύξησης, ώστε να υπάρξει έγκαιρη & έγκυρη ενημέρωση (evidence based) των επόμενων βημάτων της πολιτικής του ΚΜ.
 - ο ΚΜ, όπως τόσο οι διεθνείς φορείς (ILO, OECD) όσο και η διεθνής βιβλιογραφία επισημαίνουν, **δεν μπορεί από μόνος του να λύσει τα προβλήματα ζήτησης** της ελληνικής οικονομίας, **ούτε να καλύψει ελλείψεις στο σύστημα κοινωνικής προστασίας.**
 - Σε συνδυασμό με **κατάλληλες αναπτυξιακές, βιομηχανικές και φορολογικές πολιτικές** μπορεί να είναι ένα ακόμα χρήσιμο εργαλείο το οποίο θα ενισχύσει το εισόδημα των χαμηλόμισθων, θα τονώσει τη ζήτηση στο σύνολο της οικονομίας, θα αυξήσει την προσφορά εργασίας και **θα συνδράμει στο μετασχηματισμό του παραγωγικού μοντέλου,** ωθώντας τις επιχειρήσεις αντί να συμπιέζουν το εργατικό κόστος να επενδύσουν σε καινοτομία και στρατηγικές ανταγωνιστικότητας μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας

Συμπληρωματικά - Ερευνητικές δυσκολίες

- Δεν είναι δυνατή η αποτελεσματική εκτίμηση των δευτερογενών αποτελεσμάτων των μισθολογικών αυξήσεων.
- Η αδήλωτη εργασία και η ψευδής δήλωση των εσόδων των εργαζομένων (μέρος του πραγματικού εισοδήματος) είναι συνηθισμένες σε ορισμένες βιομηχανίες, όπως η εστίαση, ο τουρισμός και η εκπαίδευση.
- Επομένως, ο υπολογισμός του αποτελέσματος της απασχόλησης αποτελεί πρόκληση.

Σας ευχαριστώ πολύ για την
προσοχή σας!

i.kaplanis@panteion.gr